

El compromís d'Assistència Sanitària enfront de la Covid-19

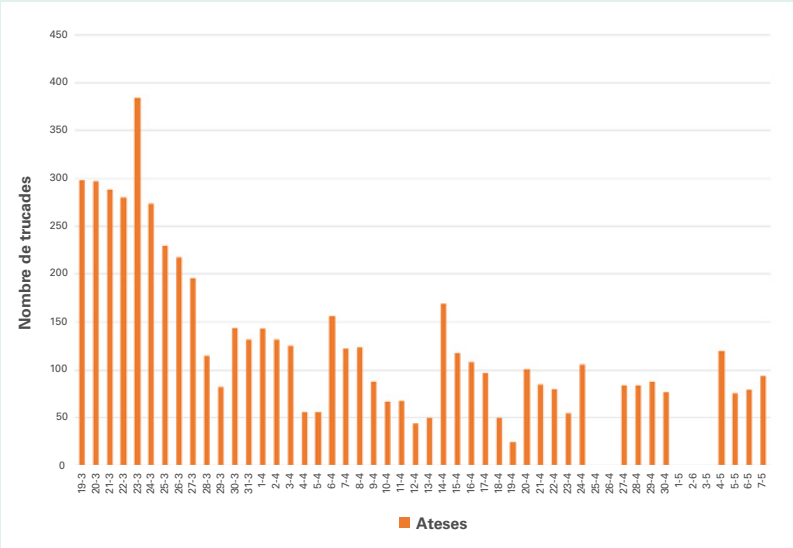
Sra. Mònica Pujol

Directora Tècnica d'Assistència Sanitària

Arran de la pandèmia de coronavirus (SARS-CoV-2), Assistència Sanitària va reorganitzar la seva activitat per ajustar-la i optimitzar-la d'acord a les necessitats de la població i del sistema de salut. Per fer-ho amb la màxima seguretat sanitària i econòmica per als professionals, s'han adoptat diverses mesures entre les quals destaca la participació en l'assegurança sectorial de 37 milions d'euros constituïda per Unespa. La pòlissa cobreix 700.000 professionals de diversos perfils (metges, infermeres, auxiliars, zeladors i personal d'ambulàncies) amb un subsidi per hospitalització i una indemnització en cas de defunció per causa directa de Covid-19.

A més, Assistència Sanitària ha desenvolupat un programa d'ajuts destinat als professionals del quadre mèdic i centres d'atenció afectats per la reducció de l'activitat habitual des de la declaració de l'estat d'alarma. Des de l'inici, retribueix els honoraris mèdics de l'atenció telemàtica als pacients, de forma excepcional durant l'època de confinament i tancament de les consultes. A més, per pal·liar l'impacte d'aquesta situació excepcional i permetre la ràpida recuperació, l'entitat dona resposta a cada cas particular. Per exemple, s'agiliten els terminis de liquidació de les prestacions realitzades i la concessió de bestretes amb càrrec a l'activitat futura.

Des del punt de vista assistencial, només a l'Hospital de Barcelona, Assistència Sanitària ha atès en 50 dies més de 600 pacients de Covid-19, a part de les Urgències, el SUD i els pacients del PAPPa, mentre mantenia l'activitat principal i urgent. Els serveis domiciliaris han funcionat amb recursos de telemedicina, s'ha flexibilitzat el pagament de rebuts per a assegurats amb caigudes d'ingressos, s'han reprogramat accions no estratègiques i s'ha reforçat el suport comunicatiu. Ja des d'abans de l'estat d'alarma, seguint la previsió epidemiològica, es va posar en marxa un protocol específic amb atenció telefònica gratuïta Covid-19 obert al conjunt de la ciutadania, assegurada o no de l'entitat, que va rebre un elevat volum de trucades.

Reconeixement a les professions sanitàries

Durant els darrers mesos han estat contínues i abundants les mostres d'agraïment als treballadors sanitaris, des de tots els sectors i a tot el món.

Projeccions a la façana de l'Hospital de Barcelona

Person of the Year a la revista TIME

Banksy i les infermeres

Reconeixement a les professions sanitàries

Una pandèmia causada per un patògen respiratori letal que es propaga ràpidament

Reinventant-nos com a hospital per la crisi Covid-19

El compromís d'Assistència Sanitària enfront Covid-19

Revista d'informació d'Assistència Sanitària

2n trimestre 2020. N°6

Al costat dels assegurats durant la pandèmia

Dr. Ignacio Orce

President d'Assistència Sanitària

El 31 de desembre de 2019 es va descriure a Wuhan (Xina) una nova malaltia provocada pel SARS-CoV2. El 30 de gener de 2020 el Comitè d'Emergències del Reglament Sanitari Internacional va declarar el brot com una Emergència de Salut Pública d'Importància Internacional. Només setanta dies després, l'11 de març, l'OMS el declarava pandèmia mundial.

La mateixa OMS en el seu informe *Un mundo en peligro. Informe anual sobre preparación mundial para las emergencias sanitarias*¹ de setembre de 2019, alertava en el seu capítol 3 que calia *Prepararse para lo peor: Una pandemia por un patógeno respiratorio letal y que se propaga rápidamente*.

El 14 de març es va declarar a l'Estat espanyol l'estat d'alerta, confinant la població i frenant de forma abrupta l'economia, amb conseqüències severes per al sector en termes de treball, atenció sanitària als ciutadans i economia de les empreses i organitzacions del sector privat.

Des d'Assistència Sanitària (AS), hem ajudat els assegurats que s'han vist afectats per les mesures de confinament i el consegüent tancament de l'activitat econòmica, hem creat un *call center* per oferir informació sobre la pandèmia, hem retribuit les consultes telemàtiques als metges i facilitat bestretes per contribuir a superar aquesta etapa tant als professionals com a les clíniques que formen part de l'oferta assistencial d'AS.

Des del primer moment, la nostra organització es va posar a disposició de les autoritats sanitàries, i l'Hospital de Barcelona va haver de fer una ràpida transformació per convertir-se gairebé en un monogràfic que va atendre uns 600 pacients de Covid-19. A més, va continuar atenent els parts, la cirurgia urgent i la cirurgia del càncer, així com també la cirurgia del càncer de l'Hospital del Mar.

La resposta de l'organització i de totes i cadascuna de les persones que en formen part ha estat exemplar, i s'ha projectat més enllà del que seria raonable cap a un objectiu comú: el millor servei possible als assegurats i als ciutadans que ens han sol·licitat ajuda en un moment tan crític com el que hem viscut.

Els nostres fundadors ens van ensenyar que les empreses tenien ànima i que, més enllà de consideracions crematístiques, per altra part imprescindibles, per davant de tot hi ha els valors, l'ètica de l'empresa i el servei a les persones.

(1) https://apps.who.int/gpmb/assets/annual_report/GPMB_Annual_Report_Spanish.pdf

Una pandèmia causada per un patogen respiratori letal que es propaga ràpidament

Dra. Yolanda Meije

Cap del Servei de Medicina Interna i Malalties Infeccioses

El 31 de desembre de 2019, la Comissió Municipal de Salut de Wuhan va notificar l'aparició d'una sèrie de casos de pneumònia d'etiologia desconeguda. Es descrivia una vinculació epidemiològica d'aquests casos amb un mercat majorista de marisc, peix i animals vius a Wuhan, província de Hubei, Xina. El 7 de gener de 2020 el virus és identificat com un nou coronavirus que rep de forma oficial el nom de SARS-CoV2 i, la malaltia que produeix, COVID-19 (Coronavirus Infectious Disease 2019). Durant aquest mes els casos anaven augmentant, de forma que a 24 de gener s'havien declarat a la Xina 835 casos.

El 7 i el 10 de febrer de 2020, la Comissió d'Infeccions va presentar dues sessions hospitalàries per donar a conèixer la nova malaltia. Què sabíem aleshores? Sabíem que els coronavirus eren un tipus de virus amb genoma ARN i que la informació que conté aquest material genètic serveix per sintetitzar diferents proteïnes, una de les quals es projecta com una espícula (proteïna S, de *spike* en anglès), creant en el microscopi electrònic una imatge que recorda una corona, d'aquí el nom de coronavirus.

Fotografia J. Robisco

Sabíem que els coronavirus es coneixen des de fa molts anys i que la majoria no són infectius per a l'home. La disminució de la biodiversitat i l'extinció d'espècies possibles hostatjadores, la major relació amb els animals i la probabilitat de mutacions del virus, ha provocat aquest salt entre espècies. Previ a l'actual SARS-CoV2, ja s'havien descrit sis coronavirus infectius per a l'home. La majoria produïen refredats comuns. Els únics coronavirus letals foren el SARS-CoV (Severe Acute Respiratory Syndrome) de la Xina el 2002 i el MERS-CoV (Middle East Respiratory Syndrome) d'Aràbia Saudita el 2012. I és que els virus emergeixen i ressegueixen sense respectar les fronteres, com bé hem pogut comprovar en l'actualitat.

La primera cosa que vam saber del nou SARS-CoV2 és que provocava simptomatologia respiratòria o quadres virals. També vam saber que hi havia predomini en homes, que no afectava nens, que la mortalitat se situava en una mitjana d'edat al voltant dels 75 anys i que entre els factors de risc hi havia la patologia cardiovascular o pulmonar prèvia. Malgrat tot, encara ens quedaven moltes preguntes per respondre: no sabíem quin animal havia actuat com a hoste intermedi (encara avui no ho sabem), tampoc sabíem la taxa de letalitat que podia abastar, no estava clar si podien transmetre el virus les persones asintomàtiques (després hem sabut que sí) o quin era el grau real de transmissibilitat.

Després del brot al nord d'Itàlia, el 25 de febrer, en reuní d'urgència a l'Hospital de Barcelona, a la vista de la situació en aquell país, vam constatar que podríem tenir en qualsevol moment un cas a l'hospital i, per tant, un brot entre el personal. Es va decidir aïllar tots els pacients que ingressaven amb símptomes respiratoris fins a disposar del diagnòstic

etiològic. A partir d'aquest moment es va crear un comitè científic per abordar el problema de l'epidèmia i es va realitzar un primer protocol per al maneig de pacients COVID a l'Hospital. En dos mesos se'n van publicar 12 versions, com a conseqüència de l'aparició de nous coneixements i la rapidesa de la seva difusió.

Vam començar a saber coses noves, com que la infectivitat era més gran del que pensàvem ($R_0 = 3$), que la mitjana d'edat entre les persones afectades se situava al voltant dels 45 anys, que, tot i que la majoria de les persones presentaven una infecció lleu, fins a un 20% dels pacients podien desenvolupar una infecció greu, amb una mortalitat a UCI de fins al 50%. Els fàrmacs utilitzats, com lopinavir/ritonavir, remdesivir, hidroxicloroquina o interferó-beta, van començar a formar part del nostre lèxic diari.

El primer cas confirmat a l'Estat espanyol va ser el 31 de gener a l'illa de La Gomera. En els primers dies de març l'epidèmia s'havia estès per gairebé la totalitat del territori espanyol. L'11 de març l'OMS va declarar la infecció per SARS-CoV2 pandèmia mundial. El 14 de març, quan Espanya comptava al voltant de 6.000 casos i uns 200 morts, el Congrés dels Diputats va aprovar l'estat d'alarma en tot el territori nacional amb l'objectiu de frenar l'emergència sanitària provocada per la pandèmia.

Durant el mes de març i com la resta dels hospitals del país, vam patir un autèntic tsunami de pacients. L'Hospital va passar a ser un hospital COVID i, en un mateix dia, vam arribar a tenir més de 200 pacients ingressats per aquesta malaltia.

En qüestió de dies i a velocitat vertiginosa vam aprendre coses noves, com que la malaltia constava de tres fases: una fase d'infecció primerenca, una fase pulmonar i una fase d'hiperinflamació greu com a resposta exagerada del sistema immune, no tan sols contra el virus sinó contra el mateix hoste. En la nostra experiència vam començar a tenir bona resposta amb tractaments biològics com el Tocilizumab, un fàrmac del qual vam poder disposar sense dificultat al nostre centre.

Durant aquells dies no vam tenir ni temps de pensar o d'entendre què estava passant, vivíem al minut, cada dia era més dur que l'anterior. L'Hospital es va reorganitzar, es van crear noves UCI, es van comprar respiradors, es van improvisar espais. El servei de Medicina Interna es va convertir en un nou servei multiespecialitat amb grups de treball liderats pels internistes i integrats per metges de diverses especialitats que ajudaven a atendre tots els pacients infectats.

El més dur era veure els pacients patint. Allà hi havia representats els nostres pares, els nostres avis, que sempre havien tingut cura de nosaltres i ara havien de ser allà sols, vulnerables davant d'una situació per a la qual ningú estava preparat. Vam veure companys ingressats, companys que van morir al nostre hospital o en d'altres, i això s'unia a aquesta sensació general de vulnerabilitat. Tanmateix, la fortalesa de cada pacient, el vincle que es creava amb ells i la necessitat de pensar que els podríem fer tirar endavant va fer que tothom oblidés la seva pròpia por, que es trenquessin els límits del cansament i de l'esforç, i que treballant tots a una existís un únic objectiu, que era el pacient. Mai no oblidarem la solidaritat entre companys de tot l'hospital en aquells dies. Vam tenir una sensació contínua entre el plor i l'agraïment difícil d'explicar i hi havia quelcom que, per sobre de tot, ens mantenia i ens empenyia davant l'esgotament extrem, l'absoluta necessitat de creure en una màgia que, sense saber com ni de quina manera, faria que ens en sortíssim tots junts.

Reinventant-nos com a hospital per la crisi Covid-19

Dr. Miquel Gómez

Director mèdic de l'Hospital de Barcelona

Si ens ho haguessin dit fa uns mesos, no ens ho hauríem cregut. En un temps rècord vam haver de redissenar tots els circuits de l'Hospital i les maneres de fer habituals per atendre els nostres pacients. En total hem atès uns 600 pacients infectats pel nou coronavirus en poc més de dos mesos.

Tot va començar el 30 de gener, quan vam conèixer que l'OMS (Organització Mundial de la Salut) havia emès una alerta sanitària per risc de pandèmia. Des d'aquell dia tot es va accelerar, vam voler actuar ràpidament i es va dissenyar una planificació en 5 fases per donar resposta a la crisi sanitària que estava a punt d'arribar.

Per un costat, es va constituir un comitè científic, que posteriorment va estar en comunicació contínua 7 dies a la setmana (i gairebé 24 hores al dia) durant tota la crisi sanitària. D'altra banda, es va constituir un comitè de crisi a la Direcció de l'Hospital. Ens reuníem cada matí per tal de donar una resposta àgil a unes necessitats que cada dia eren canviants. L'objectiu era clar: calia posar tots els recursos necessaris a mans del nostre personal per fer front a una gran allau de pacients en pocs dies, en una situació mai viscuda per cap de nosaltres. Per donar resposta a la situació que estava a punt d'arribar, es va dissenyar una planificació en 5 fases. Aquest és un recull de les principals decisions que es van prendre en cadascuna d'aquestes fases:

FASE 1: PREPARACIÓ

- Sessions formatives al personal (370 persones formades).
- Revisió de les dotacions de material.
- Proposta de nous circuits i protocols d'actuació en cas de necessitat.
- Incorporació de nous respiradors i preses d'oxigen.
- Es canvien els protocols de neteja.
- S'instal·len proteccions de metacrilat i s'estableix distància entre persones.

FASE 2: D'HOSPITAL D'ESPECIALITATS A HOSPITAL COVID.

- Tots els metges de la plantilla passen a visitar pacients Covid amb la coordinació del Servei de Medicina Interna, independentment de la seva especialitat.
- Es contracten nous metges i personal d'infermeria per atendre els més de 200 pacients de Covid que vam arribar a tenir ingressats en un mateix dia.
- Es crea un nou Servei d'Urgències a la planta 1 amb 15 boxs addicionals a la Unitat de Cirurgia Ambulatoria, l'activitat de la qual ja s'havia suprimit en aquell moment.
- Se suspèn l'activitat quirúrgica programada, mantenint la cirurgia de pacients amb càncer i intervencions urgents.
- Es continuen atenent els parts i el Servei de Neonatologia continua funcionant.
- S'inicia el suport a la xarxa sanitària pública.
- Es crea una consulta específica per atendre el personal amb sospita d'infecció (el 4,9% va resultar infectat).

FASE 3: NECESSITAT DE NOVES UNITATS DE CURES INTENSIVES (UCI)

- Es recluten respiradors dels quiròfans i d'altres àrees i es creen 3 noves UCI:
 - A l'àrea de reanimació postquirúrgica.
 - A la planta 4
 - A la planta 8, traslladant els nounats a una nova ubicació per evitar qualsevol risc d'infecció.
- S'estableixen circuits diferenciats per al pacient Covid i per al pacient lliure de Covid.
- Es va poder tractar a UCI tothom que ho va necessitar.
- Vam remoure cel i terra per trobar equips de protecció individual (EPIs)

FASE 4: NECESSITAT DE ZONES DE CONVALESCÈNCIA

- Per tal d'acollir pacients que havien millorat la seva situació clínica però que encara no poden tornar al seu domicili, s'habilita en temps rècord una nova unitat de convalsència a la planta 5.
- Els serveis domiciliaris, PAPPa i SUD, es dediquen a fer atenció i seguiment clínic telemàtic.
- Alguns metges jubilats de l'hospital van col·laborar donant informació a famílies de pacients aïllats.
- En aquesta fase, el personal d'infermeria va ser clau per alleujar la situació de soledat dels pacients infectats.

Finalment, havíem previst una fase 5, que implicava buscar nous espais de convalsència fora de l'Hospital, davant una possible situació de col·lapse. Per sort, aquesta situació mai va arribar.

Aquesta crisi sanitària s'ha superat gràcies a l'esforç i la implicació de les persones. Han emergit valors com la unió, la humanitat, la resiliència, la generositat, la positivitat i l'agraïment entre el personal del centre i els pacients i les seves famílies. Els aplaudiments, els regals i les projeccions a la façana de l'edifici dels nostres veïns ens han donat forces per superar-nos i mantenir, dia rere dia, el compromís amb els companys, amb els pacients i amb la societat.

Sabem que hem superat un gran repte que segurament no oblidarem mai. I també sabem que aquest grup humà ha crescut durant aquests dies, lluitant contra l'adversitat. Un equip capaç de reinventar-se a si mateix. Un equip extraordinari. Gràcies a tots.

Fotografia J. Robisco